

N:o 4.

Ankom till Riksd. kansli den 26 februari 1897, kl. 2 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om ändringar i kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894.

(1:a A.)

Förslag om förändrade bestämmelser angående stämpelafgiften hafva framställts i följande till bevillningsutskottet hänvisade motioner, samtliga väckta inom Andra Kammaren, nemligen:

n:o 17, af herr *D. Persson* i Tällberg, angående frihet från stämpelafgift för lagfartsprotokoll i visst fall,

n:o 47, af herr *H. Andersson* i Vestra Nöbbelöf, om frihet från stämpelafgift för underdomstols protokoll angående föreläggande att ingifva bouppteckning, samt

n:o 41, af herr *C. Sandquist*, om upphörande af stämpelafgift för skuldebref, som hos offentlig myndighet företes för vinnande af in-teckning eller betalning.

Herr *Persson* hemställer, att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894, att protokoll rörande lagfart å fång till fast egendom skall vara från stämpel fritt, vare sig fångt skett genom giftorätt, arf, köp, gåfva, testamente eller byte, der taxeringsvärdet eller köpesumman å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor.

Bih. till Riksd. Prot. 1897. 5 Saml. 1 Afd. 4 Häft. (N:o 4).

Efter erinran hurusom stämpelfrihet redan blifvit stadgad för protokoll angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor, anför motionären vidare:

»Den grundsats, att å lagfartskostnaden för fastighet hänsyn bör tagas till egendomens värde, har sålunda tillämpats beträffande fastighetsöfverlåtelse genom arf och giftorätt. Och tillämpningen af denna grundsats har helsats med mycken tillfredsställelse, särskildt i de delar af vårt land, der egendomarne äro små och deras värden ringa.

Och när bestämmelsen om lättnader i lagfartskostnaden i ofvannämnda fall visat sig vara i enlighet med billighet och rättvisa och har kunnat ske utan olägenhet, så torde samma bestämmelse kunna och böra tillämpas äfven vid lagfart å annan fastighetsöfverlåtelse, vare sig den sker genom köp, gåfva, testamente eller byte.

Man kan visserligen häremot invända, att, beträffande lagfartskostnaden, i hvad densamma är beroende af stämpelafgiften, tillbörligt afseende är fästadt å fastighetens värde derigenom, att öfverlåtelsehandling skall, då den för lagfart företes, förses med stämpel till visst belopp för hvarje 100 kronor af fastighetens värde, eller, der köpesumman öfverstiger taxeringsvärdet, belägges afhandlingen med stämpel för hvarje 100 kronor af köpesumman.

En sådan invändning kan visserligen vara riktig från en synpunkt, men det torde dock icke kunna bestridas, att vid en större fastighetstransaktion mera bärighet för kostnader torde förefinnas för hvarje 100 kronor än vid mindre sådana. Och derjemte torde äfven hänsyn tagas dertill, att de kostnader, som äro förenade med åvägbringandet af sjelfva uppgörelsen, i många fall kunna blifva lika stora för en mindre egendom som för en större sådan. Och särskildt nu, då lagen af den 27 juni 1896 angående hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring skall tillämpas, blifva kostnaderna mycket dryga. Och beträffande afsöndringar blifva kostnaderna så mycket känbarare för fastighet af ringa värde, som afgiften för Konungens befallningshafvandes fastställelse derå är lika, vare sig egendomen har större eller mindre värde.»

Stämpelafgiften för protokollsutdrag rörande lagfart utgör vid underdomstolar å landet 2 kronor för första arket och 1 krona 50 öre för hvarje af de öfriga arken samt vid underdomstolar i stad 1 krona för hvardera af första och andra arket samt 1 krona 25 öre för hvarje af de öfriga arken.

Undantag härifrån beslöts af 1887 års Riksdag, som, enär lagfarts-kostnaden icke sällan blifvit mycket betungande för de sterbhus, der fastigheten är liten och delegarne många, medgaf stämpelfrihet för protokoll angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å egendomen *i dess helhet* icke uppgår till 1,000 kronor. Stämpelfrihet för lagfartsprotokoll utsträcktes sedermera af 1891 års Riksdag till att gälla alla sådana fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å den egendom, *hvarå lagfart sökes*, icke uppgår till 1,000 kronor.

Nu ifrågavarande förslag afser en än ytterligare utsträckt stämpelfrihet för lagfartsprotokoll, så att, under förutsättning att taxeringsvärdet eller köpesumman å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor, denna förmån skulle komma äfven dem till godo, som genom köp, gåfva, testamente eller byte åtkommit fastighet.

De skäl, som ligga till grund för stadgandet om befrielse för en affiden fastighetsegares efterlemnade make eller arfvingar att erlægga stämpel för protokoll rörande lagfart å fastigheten, kunna emellertid icke anses i samma mån föreligga i fråga om personer, som genom annat fång än giftorätt och arf åtkommit fastighet af sådant ringare värde. Med ifrågavarande skattelindring har tydligen afsetts det särdeles på landsbygden synnerligen ofta förekommande förhållandet, att en affiden persons enda nämnvärda qvarlåtenskap utgöres af en obetydlig fastighetslott, hvaraf han och hans familj haft sitt uppehälle. Vid sådant fall har det synts billigt och rättvist att så mycket som möjligt minska kostnaden för sterbhusdelegarne vid fullgörande af deras skyldighet att söka lagfart å fastigheten; och härtill har så mycket större anledning förefunnits, som, innan nu gällande förordning angående lagfart å fång till fast egendom trädde i kraft, någon skyldighet att söka lagfart å fastighet, åtkommen genom giftorätt eller arf, alls icke förefanns. Hvad deremot angår annat slag af åtkomst till fast egendom, så kunna väl tänkas fall, der en skattelindring af denna art skulle kunna anses lika berättigad som i fråga om giftorätt och arf, men i regel torde förhållandena ställa sig helt annorlunda. Ej sällan förekommer, att förmögna personer inköpa mindre fastigheter för anläggningar af olika slag, för beredande af bostad eller dylikt, för hvilka fall någon anledning naturligen icke förefinnes att minska kostnaderna för lagfart, och endast sällan torde det hända, att någon, som köper eller tillbyter sig en fastighet, är så fattig, att den jemförelsevis ringa kostnaden för stämpel till lagfartsprotokollet kan anses för honom betungande. Än mindre anledning synes förefinnas att göra något mildrande undantag för dem, som genom gåfva eller testamente blifva egare af fastighet.

Utskottet hemställer fördenskull,

1:o) att herr Perssons ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr *Anderssons* omförmälda motion är af följande lydelse:

»Ehuru det i öfverensstämmelse med gällande lagbestämmelser är vanligt, att dödsbodelegare låta förrätta och till rätten ingifva bouppteckning efter affidna personer, finnas likväl fall, då detta uraktlåtes. Dylik uraktlåtenhet förekommer dock vanligen endast då den affidne varit medelös eller lemnat efter sig så obetydlig förmögenhet, att bouppteckningen ej enligt gällande lag borde beläggas med stämpel, och då arfvingarne, alla myndige, öfverenskommit att antingen genast dela efterlemnade boet eller möjligen öfverlemna detsamma till en efterlevande make för att dermed i någon mån från densamme afvärja påträngande fattigdom och nöd.

Vid sådant förhållande, då bouppteckning efter affiden person ej ingifvits till rätten, tillkommer det naturligtvis domstolen att medelst protokollsutdrag förelägga dödsbodelegarne att låta upprätta samt till rätten ingifva bouppteckning; men då ett dylikt protokoll utom lösen en krona skall beläggas med stämpel till belopp af två kronor, böra domstolarne ej klandras, om de i det längsta undvikit att belasta dessa fattiga dödsbon med denna afgift å tre kronor, hvilken utgift i många fall skall kännas ganska tung både att betala och utsöka.

Efter det kongl. förordningen den 9 augusti 1894 angående stämpelavgift med deri skärpta bestämmelser och i sammanhang dermed föreskrifna arfsskatt nu börjat tillämpas, lära nog domstolarne hädanefter komma att mera allmänt genom protokoll förelägga försumlige dödsbodelegare inkomma med bouppteckning.

Såsom beskattning torde beläggandet med stämpel å dylika protokoll anses oegentligt, allra helst som densamma nästan uteslutande drabbar obemedlade personer, och från statsverkets synpunkt är den dessutom i finansielt hänseende utan all betydelse.

Rättast torde därför vara, att omnämnda protokoll befriades från stämpelavgift och i så fall endast komme att betalas med den bestämda lösen, samt sålunda blefve likställda med protokoll om förordnande eller

entledigande af förmyndare eller god man för frånvarande dödsbodelegare eller om föreläggande för förmyndare eller sådan god man att ingifva bevis om aflemnande af årsräkning öfver sin förvaltning.

Någon förmodan, att större försumlighet med bouppteckningars ingifvande till rätten, än hvad hittills varit fallet, skulle blifva en följd af lindring i omnämnda hänseende, kan ej gerna hysas, då i dödsbon, i hvilka behållning finnes, bodelegare fortfarande blifva underkastade bestämmelserna i 9 kap. 5 § ärfdabalken.

Jag vågar därför vördsamt föreslå, att Riksdagen ville besluta ett tillägg i 3 § af kongl. förordningen den 9 augusti 1894 angående stämpelafgiften, att densamma, hvad angår rubriken »Protokoll», må erhålla följande lydelse:

Protokoll — — — — —

vid underdomstol om förordnande eller entledigande af förmyndare eller god man för frånvarande dödsbodelegare eller om föreläggande för förmyndare eller sådan god man att ingifva bevis om aflemnande af årsräkning öfver sin förvaltning eller med föreläggande för dödsbodelegare att ingifva bouppteckning — — — — — fritt.»

Såsom motionären framhållit, åligger det häradsböfvingarne på landet och magistraterna i städerna att öfvervaka, det bouppteckningar varda inom den i lag föreskrifna tid upprättade, och plägar vid underlåtenhet att till rätten ingifva bouppteckning anmaning till sterbhusdelegarne att fullgöra sin skyldighet i detta hänseende i allmänhet ske genom utdrag af domstolens protokoll, som mot vanlig lösen och stämpelafgift tillstalles dem. I händelse att en af iden person efterlemnad större tillgångar, är mot sterbhusdelegarnes skyldighet att, då de underlåtit att inom föreskrifven tid till rätten ingifva bouppteckning, betala nämnda lösen och stämpelafgift icke något att erinra, men af de dödsbon, der sådan uraktlåtenhet förekommer, torde det ojemförligt största flertalet vara i saknad af nämnvärda tillgångar, för hvilken händelse det synes obilligt, att sterbhusdelegarne, förutom den lösen de nödgas utgifva för domstolens föreläggande för dem att ingifva bouppteckning, jemväl skola erlagga skatt till staten. Riksdagen har redan tillföre medgifvit stämpelfrihet för underdomstols protokoll om förordnande eller entledigande af förmyndare eller god man för frånvarande dödsbodelegare eller om föreläggande för förmyndare eller sådan god man att ingifva bevis om aflemnande af årsräkning öfver sin förvaltning. Till grund för detta medgifvande ligger tydligen en sträfvan att såvidt möjligt undvika att med stämpelafgift betunga mindre bemedlade

personer, och ett bifall till motionen skulle utgöra en fortsatt tillämpning af samma grundsats. Ett afstående från ifrågavarande stämpelafgift kan icke heller vålla vare sig någon nämnvärd minskning i inkomsten af denna skattetitel eller någon större benägenhet för dödsbodelegare att uraktlåta sin skyldighet att till rätten ingifva bouppteckning. Utskottet anser därför, att stämpelafgiften för protokoll af berörda art med allt skäl bör kunna af staten eftergifvas, samt hemställer,

2:o) att Riksdagen måtte besluta, det 3 § af gällande förordning angående stämpelafgiften skall i nedan-nämnda del erhålla följande förändrade lydelse:

»Protokoll, hvarigenom — — — — —

„ vid underdomstol, om förordnande eller entledigande af förmyndare eller god man för frånvarande dödsbodelegare eller om föreläggande för förmyndare eller sådan god man att ingifva bevis om aflemnande af årsräkning öfver sin förvaltning eller om föreläggande för dödsbodelegare att ingifva bouppteckning . . fritt.

— — — — —
som eljest utgifves; lika med *Afskrift.*»

Under rubriken om stämpel till enskilda handlingar stadgas i 8 § af förordningen angående stämpelafgiften, att skuldebref skall, då det för vinnande af in-teckning eller betalning hos offentlig myndighet företes, förses med stämpel af 25 öre för hvarje fulla 100 kronor af det kapitalbelopp, för hvilket in-teckning eller betalning sökes.

Nu föreslår herr *Sandquist* i sin ofvanberörda motion, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att »skuldebref, då det för vinnande af in-teckning eller betalning hos offentlig myndighet företes, måtte från stämpelafgifts erläggande varda befriadt».

Såsom skäl härför anför motionären:

»Kapitalisten är enligt bevillningsstadgan förpligtad att erlægga bevillning till staten för sin inkomst af kapital. Förutsatt att denna lösen betalas af honom, så tillskyndas han en dubbel beskattning, som måste anses vara orättvis och förkastlig.

Då emellertid den i penningetrångsmål stadda lånesökanden faktiskt är den, som i allra flesta fall för att kunna erhålla lån, vare sig af enskild person eller uti någon penningeanstalt, nödgas erlægga stämpelafgiften, så drabbas han utaf en dubbel beskattning, som i hög grad är orättvis och betungande, ja, rent af ruinerande.

Ty för det första är han bevillingsskyldig till staten för sin skuldsatta egendom, för det andra måste han betala ränta på skulden, och slutligen nödgas han, då fordringsegaren äskar säkerhet för sin fordran, för det tredje utbetala en extra afgift till staten för att lagenligen inteckna sin egendom såsom säkerhet för skulden.»

Skyldighet att vid skuldebrefs företeende hos offentlig myndighet för vinnande af inteckning eller betalning förse detsamma med stämpel har funnits stadgad sedan lång tid tillbaka. Långt ifrån att upphäffa eller minska användningen af stämpelskatten har tvärtom senaste tidens skattelagstiftning gått ut på en utsträckt tillämpning af denna art af beskattning, och 1893 års skattekomité föreslog jemväl beträffande stämpel till skuldebref en utsträckning, i det att sådan handling enligt komiténs förslag i allmänhet skulle förseas med stämpel. Nämnda förslag, som i något förändrad form upptogs i Kongl. Maj:ts till 1894 års Riksdag aflåtna proposition med förslag till ny förordning angående stämpelafgiften, vann emellertid icke Riksdagens bifall. Att nu, såsom motionären föreslagit, upphäffa all skyldighet att förse skuldebref med stämpel synes utskottet icke böra ega rum, då skuldebref lika väl som många andra handlingar, som skola beläggas med stämpel, synes utskottet väl lämpa sig såsom föremål för denna art af beskattning, med hvilken afsetts att träffa sådana handlingar, som förmedla omsättningen af det rörliga kapitalet.

Utskottet hemställer därför,

3:o) att herr Sandquists ofvanberörda motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 26 februari 1897.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.
